

Bijlage 7: Preadvies RCE

Pre-advies RCE email ontvangen op 2 oktober 2023 (geanonimiseerd)

Hierbij mail ik je de reactie vanuit de RCE nav de besprekingen over het overkappen van de binnenplaats van het raadhuis.

Op 21 februari en 17 juli 2023 is overlegd over het verkennend onderzoek om de raadzaal van de gemeente Leidschendam-Voorburg te realiseren in het raadhuis van Leidschendam. Op verzoek van de gemeente geef ik hierbij een eerste reactie naar aanleiding van deze beide overleggen.

De raadzaal van de gemeente Leidschendam-Voorburg bevindt zich momenteel in Voorburg in een nieuwe aanbouw aan het monumentale huis Swaensteyn. De gemeente onderzoekt of het mogelijk is om een nieuwe raadzaal in het raadhuis van Leidschendam te realiseren. Het Leidschendamse raadhuis is een rijksmonument.

Onderzocht wordt of het mogelijk is om de raadzaal te realiseren ter plaatse van de huidige hal of ter plaatse van de huidige binnentuin / patio. Voor deze laatste optie zou de binnentuin overkapt moeten worden met een glazen overkapping. Omdat dit een ingrijpende wijziging voor het rijksmonument betekent, is in het overleg verkend of het overkappen van de binnentuin uit oogpunt van de monumentale waarde van het raadhuis een begaanbaar pad is. Op dit moment is er geen nog ontwerp. De beschikbare informatie bestaat uit het vervolgonderzoek / haalbaarheidsonderzoek naar de inpassing van de raadzaal in het raadhuis van 11 maart 2022 van JHK Architecten en een locatiebezoek.

Het raadhuis van Leidschendam is tot stand gekomen in drie fasen. In 1941 kwam het door architect Kropholler ontworpen raadhuis tot stand. Dit raadhuis was gebouwd op een rechthoekige plattegrond en had beperkte afmetingen. In 1961 werd dit raadhuis uitgebreid met een vleugel aan de zuidzijde. In 1978 werd het raadhuis nogmaals uitgebreid. Dit maal met een vleugel aan de noordzijde en uitbreiding aan de achterzijde. De nieuwe vleugels werden om de huidige binnentuin gebouwd waardoor de werkruimtes in de vleugels van beide zijden licht ontvangen. Het huidige onderzoek betreft het overkappen van deze binnentuin.

De later aangebouwde vleugels vallen net als het deel uit 1941 van architect Kropholler onder de bescherming van het rijksmonument. Om een goede beoordeling van de impact van een overkapping van de binnentuin op de monumentale waarden van het totale raadhuis te kunnen maken, is het noodzakelijk om inzicht te hebben in deze waarden van het totale raadhuis. De gemeente heeft opdracht gegeven voor een nader onderzoek en waardestelling van het raadhuis. Hiermee geeft de gemeente blijk van een zorgvuldig aanpak in dit 'verkenning'proces. Het onderzoek naar de monumentale waarde is op dit moment in uitvoering. De gemeente heeft eventuele tussentijdse bevindingen nog niet met de RCE gedeeld.

Gelet op het ontbreken van de benodigde inhoudelijke informatie is het op dit moment niet mogelijk om reeds een definitieve uitspraak te doen over de gevolgen van een overkapping voor de monumentale waarden van het raadhuis. Wel kunnen op dit moment enkele overwegingen en opmerkingen gedeeld worden op basis van de informatie tijdens de overleggen, het locatiebezoek en eerdere bevindingen bij het overkappen van binnenplaatsen van historische gebouwen.

Hoewel de binnentuin van het raadhuis ontstaan is als gevolg van opeenvolgende uitbreidingen van het raadhuis maakt de binnentuin onderdeel uit van de opeenvolgende ontwerpen en is bewust ontworpen als open ruimtelijke kwaliteit. Deze open kwaliteit moet daarom uitgangspunt zijn bij eventuele aanpassingen. Dit betekent niet dat het overkappen van deze open buitenruimte op voorhand uitgesloten is. Maar bij het ontwerp en de uitvoering moet het karakter en de beleving als 'openlucht' ruimte als uitgangspunt genomen worden en herkenbaar blijven. Het is belangrijk dat een eventuele overkapping transparant (uitgevoerd in glas) is zodat de openlucht ervaarbaar kan blijven.

Ook bij de invulling van de overkapt binnentuin is het van belang dat het open karakter herkenbaar blijft. Het op een goede wijze realiseren van een raadzaal in deze ruimte met benodigd meubilair, schermen en aanverwante benodigdheden zal dan ook zeker een complexe uitdaging zijn.

Het wijzigen van open binnenplaats naar een overdekte binnenruimte heeft tevens ingrijpende gevolgen voor akoestiek en het binnenklimaat. Dit vraagt om specifieke voorzieningen die gevolgen zullen hebben voor het monument maar ook voor de beleving van de ruimte onder de kap.

Voor een nadere toelichting op het standpunt van de RCE ten aanzien van het overkappen van historische binnenplaatsen en de verschillende aspecten die bij een dergelijke ingreep aan de orde zijn verwijs ik graag naar onze cultuurhistorische gids 'Historische binnenplaatsen overkappen'. (meegestuurd als bijlage)

Het realiseren van een nieuwe raadzaal in de binnentuin zal tevens gevolgen hebben voor het gebruik en inrichting van de rest van het raadhuis. Bij de laatste verbouwing van ca. 10 jaar geleden is de open binnentuin juist als centraal ontwerp uitgangspunt genomen en is de circulatie door het gebouw afgestemd op de binnentuin door een rondgang rond de binnentuin te maken. Aangezien de huidige studie een verkenning betreft, is op dit moment nog niet inzichtelijk wat de gevolgen voor de rest van het raadhuis zullen zijn.

Tot slot vraag ik aandacht voor de bijzondere monumentale inventaris van het Kropholler deel van raadhuis. Dit deel is ontworpen als een gesamtkunstwerk waarbij het ceremoniële meubilair en diverse interieuronderdelen tevens ontworpen zijn door de architect. Ook dit meubilair zou onderdeel uit moeten maken van het onderzoek en de waardenstelling van het raadhuis.

Ik zie het cultuurhistorische onderzoek met waardenstelling¹ met belangstelling tegemoet. Graag stel ik voor om bij gereedkoming van het onderzoek nader te overleggen met gemeente, RCE, onderzoeker en eventueel andere betrokkenen over de conclusies die aan het onderzoek verbonden kunnen worden.

¹ Onderzoek naar cultuurhistorische waardenstelling is inmiddels uitgevoerd